

TRANSILVANIA

FÓIA ASOCIAȚIUNEÎ TRANSILVANE PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI
CULTURA POPORULUI ROMÂNŪ.

Nrulŭ 11. SIBIIŪ, 15 NOVEMBRE 1892. Anulŭ XXIII.

George Sion.

Điarele de dincolo și anunciele de jale ale onorabilei familii ne aducŭ trista novelă, că iubitulŭ nostru poetŭ și literatŭ, vechiulŭ membru alŭ Academiei române, nobilulŭ patriotŭ *Georgiu Sion* a încheiatŭ viețta sa pămენტэscă la 1 Octobree a. c. în etate de 71 anî.

Anunciulŭ funebralŭ este celŭ următoriu:

Elisa Sion, Florica și Eug. Voinescu, Marica Sion, Catinca Mihailŭ, Maica Agafia Sion și Maria Sion,

Familiile: *Sion, Schina, Mărculescu, Dimitrie Giani, Fănuțta și Iatropulo,* aŭ durerea a Vě face cunoscută încetarea din viețta a prea iubitului lorŭ soțŭ, tată, frate și vērŭ:

George Sion,

membru alŭ Academiei Române,

încetatŭ din viețta la 1 Octobree, în vērstă de 71 anî.

Ceremonia funebră va avea locŭ Vineri 2 Octobree, la 3 óree p. a., în biserica Sf. George-nou, de unde cortegiulŭ va porni la Cimitirulŭ Șerbanŭ-Vodă (Bellu). —

George Sion se trage dintr'ó familiă boerэscă din Moldova, comuna Hărșova, județulŭ Vaslui; după tradițiunea familiară strămoșulŭ seu a fostŭ unŭ hanŭ tătărescu, anume Demîr

Gherei, carele sub domnia lui *Stefanū celū Mare* a priimit botezulū și prin căsătoriă cu o nepôtă a aceluia s'a înscris în eliar cu Domnitoriulū Moldovei.

Datū mai ântăiū, după obiceiulū timpului, la parte grecească, tinerulū Georgiū Sionū în curëndū se puse cu totū deadinsulū pe studiulū limbei și literaturēi române. Însă după una greutate veni alta: loculū limbei grecesci ilū cuprinsese acum în mare parte cea francesă, și trebuia încă unū avëntū puternicū, până când în țera sa, în casa sa limba română sē pôtă ocupa loculū de onóre, ce i se cuvine totdeuna și în tôte împregiurările. Nu puținū contribuī la acestū avëntū și tinerulū *Georgiu Sion*, manifestândū în chorulū junimeī însuflețite prin cuvëntū și faptă simțemintele inimeī sale, că pe lângă tótă stima, ce datorimū limbilorū culte și universale,

„Ce-ī străinū nu se lipese
 „De sufletulū meu:
 „Vorbiți scrieți romanesce
 „Pentru Dumneșeu!“

La mișcările liberale din 1848 participă și tinerulū poetū și literatū; de aceea fū esilatū. Trecëndū în Transilvania, participă la adunarea națională din *Blajū*, apoi trecū în *Bucovina*, unde împreună cu toți Româniī de bine află priimire la onorabila familiă *Hurmuzachi*, totdeuna și pretutindenī însuflețitū de cea mai curată iubire cătră țera sa, cătră poporulū seu.

Reintornândū în patriă, elū ocupă sub ministeriulū *George Cuza* postulū de șefū de birou la Iași, purtândū oficiulū acesta modestū cu pricepere și probitate de caracterū.

Îndată ce societatea literară deveni societate academică, anulū 1868, Sion se făcū membru alū aceleia; în discursulū seu de recepțiune, conformū aplicărei sale firesci, descrise vieța fabulistului Alexandru Donici, căruia în curëndū sē făcū și următoriū, cultivândū până în anii din urmă ai vieței sale acestū terenū alū poesiei. Una din ultimele scrieri ale lui

aă fostă „101 fabule“, publicate în ediție poporală chiară în cursul anului curentă.

Trecendă din Moldova în Muntenia, Sion a publicată în Bucuresci „Revista Carpaților“, pusă în serviciulă politică și culturală ală țerei. Încătă a conlucrată elă alătorea cu contimpuranii seă la desceptarea spiritulă națională, la unirea principateloră, la alegerea lui Alexandru Ioană I., la aducerea unăi principe străină, la consolidarea internă a țerei, la nutrirea și întărirea simțemântulă națională și în fine la proclamarea regatulă, aparține istoriei politice. Dar privindă la activitatea lui *literară*, cu plăcere constatămă, că tôte aceste progresse și elă a conlucrată a se prepara și a se serbătoră. Acăsta ȳ aduse stima și iubirea poporului seă; ba unele din inspirațiunile lui poetice, precum: Limba română, Mirele României, Ambulanța și altele aă devenită cânturi iubite ale poporului română din tôte părțile, încependă chiară dela tinerimea scolară.

Scrierile măi însemnate ale lui Georgiu Sionă sântă în ordine chronologică următorele: Mórtea lui Socrate, de Lamartine, și Ceurile de mulțemire (1847 și 1848), Misanthropulă după Molière, Zaira după Voltaire, Întemplările baronului Münchhausen, Din poesiile mele, Suveniră de călătorii în Basarabia, Safira pétră prețiosă (1850—1857); Istoria generală a Daciei, după Dionisiă Fotino (1860), Istoria Țerei Românesci, după frați Tunusli (1863), ambe traduceri din grecesce, Fabule, Influența morală, comediă. La Plevna, dramă premiată de Academiă.

În timpulă din urmă lira poetului suna măi rară și numai la anumite ocațiuni; dar viaa lui participare la ședințele și lucrările Academiei, precum și versurile satirice, cu puține luni înainte de mórtea sa guvernătorului Bucovinei Contele Pace, dovediră, că nu e străină de nimică măi însemnată, ce se petrece în mijloculă poporului nostru. Ba când în anulă espirată ne areta nouă celoră măi străini de pe balconulă Academiei cupolele Bucuresciloră, și făcea asemenare între Bucuresci și Iași de acum și cei din copilăria sa, și între

regatulă de astăđi ală României și principatele Moldova și Muntenia de pe atunci, fața lui se lumina ca a unui tineră, și însușețirea lui pentru mărirea patriei sale lăsă în inimile năstre impresiunile cele măi plăcute.

În fine caracterulă celă modestă, dar firmă, integru și onorabilă ală adormitulă îi asigurară stima tuturoră celoră ce l'ău cunoscută. Între acestia ne numerămă și noi cesti de dincăce, și în specială membrii Asociaționei transilvane, ale cărei întruniri de repețite ori le a îmbucurată cu prezența sa. Și ceea-ce a cântată în una din poesiile sale despre *Seraculă fericită*, carele đice :

„Pe buza mea minciuna n'a jocată,
Pre nici ună dreptă eu nu amă defăimată,
Nici ună omă n'am fostă înșelătoră,
Și 'n țera mea nu amă fostă trădătoră.
De-și seracă, de sôrte-să mulțemită;
O maica mea, câtă sum de fericită!“

fă-ne iertată, întru pia lui memoriă, a aplica și la dănsulă.

Acum fiindă chieimată și tu, bravă pioneră ală culturei, după cuvântulă biblică la părinții tei, odichnesce în pace; căci ochii tei și ai tuturoră contimpuraniloră tei văđură mântuirea poporului nostru, Academia română va eternisa și numele teu, și următorii vostri ai mergătoriloră înainte voră continua cu devotamentă opera văstră!

Z. Boiu.

APELE NÓSTRE.

Disertațiune de Silvestru Moldovană, ținută în ședința I. a „Asociaționei transilvane“ la 15/27 Augustă a. c. în Sibiiă.

Transilvania seú Ardealulă, iubita năstră țeră, putemă đice că este o carte plină de tablouri, alcătuite de mâna măeștră și neîntrecută a naturei; n'avemă decâtă să întărcemă foile din acéstă mare și minunată carte, ca să ni se înfățișeze unulă după altulă tablourile cele măi frumăse, măi pitoresci, măi romantice, tablouri vii și încântătoare, cari delectăză ochiulă

și spiritul îl transportă în acel stadiu de fericire, ce cuprinde pe om la privirea frumosului, sublimului.

Într'adevăr țera noastră cuprinde în sinul său tot felul de frumuseți admirabile de ale naturii; la tot pasul, de pe vârful fiă-cărui deal se colnic, la fiă-care cotitură de râu, pe dealuri, ca și pe șesuri, pe culmile de munți cele mai înalte ca și prin văile adânci se înfățișează ochiului uimită priveliști, panorame, cari de cari mai frumoase și mai atrăgătoare.

Ici ni se deschide o vale plăcută udată de un riuleț, ce învârtă roțile unei mori, o vale, care prin caracterul său de blândețe pare a ne invita la sine, eată un tablou idilic atrăgător. În altă parte un părau de munte viguros se aruncă preste pârțile de stâncă, ce-î stă în cale, și formeză o frumoasă cască, care conturbă tăcerea codrului secular prin murmurul său. Colo vedem stânci uriașe și bizare, cu cotele lor pleșuve și prețipite, cari sânt brezdate de torenții de ploie, și prin a căroră crepătură vulturii falnici își au sălașurile. În altă locă vom sta uimiți pe țermul unui râu, privind cum și-a croit cale printre stânci și cum se aruncă de vale cu furie sălbatică și cu zuzetă asurđitor, prin care se pare că amenință cu răpire și nimicire stâncile și bolovanii, ce-î staă în cale. Mai departe vom admira de pe vârful cutărui deal șesul, ce se estinde la picioarele noastre, încungiurată de dealuri, ca un amfiteatru uriaș, împoporată cu sate și brezdată de riulețe și pârăie, cari se par a fi cărări argintii prin verdeta predominantă a câmpului.

În altă parte ărăși ne vom opri cu admirare la patele unui puternic colos de munte, cu piscuri falnice și cu cotele-î prăpăstioșe, acoperite cu păduri străvechi și uriașe, prin cari ursul este domn stăpânitor. Dacă apoi urcăm atare pisc, afară de privirea largă, ce ni se deschide până în ceta depărtărei, vom fi adese surprinși, zăbindă la patele lui, în fundul vălei, câte un frumos lacu de munte se ueză, cu fața liniștită, în care se reoglindeă bolta azurie a cerului și din apa căruia se adapă ciutele de munte. Apoi se lăsăm neamintite mul-

țimea mare de peșteri, ce se afundă în adâncimile pământului, ghețarele noastre, pasurile, cari ca nisce brezde uriașe despart munte de munte și mijlocesc comunicația între văi și crepăturile de dealuri, pe cari poporul le numesce „chei“, cu păreți de stânci prăpăstioase și percurse de obicei de câte un părau, cari ne pun în uimire și ne însuffă respect prin grandiositatea lor?

Aceste și multe altele asemenea lor sunt elementele, cari, într'un loc aședate în grupare poetică, într'alt loc resfirate și amestecate în disordine caprițiosă, schimbându-se mereu una cu alta, alcătuiesc configurația esternă a pământului patriei noastre și sunt împodobite adese de creațiuni gigantice omenesci, de mine și resturi de turnuri și alte întărituri vechi, cari deși sunt mute, ne șoptesc tainic despre faptele eroice ale străbunilor, fapte cari petrund în derăpt prin seculi și se perd în trecutul legendar.

Astfel ni se presintă ochilor pământul țerei noastre; dar noi ardeleni, cari privim dîlnic frumșele lui și suntem dedați din copilărie cu ele, stăm liniștiți în fața lor, pe când streinii sunt încantați și plini de admirațiune pentru atâtea, putem dice, cap d'opere ale naturei, ce le găsim la tot pasul în Ardeal. Paget dice, că dora nu există țera fără de frumșele de ale naturei, „dar“, continuă el, „n'am vădută nici când o țera, care se fie în întregul ei o frumșeă, precum este Ardealul;“ ear Bălcescu al nostru în istoria lui Mihai Vodă Vitezul, făcend un tablou marcant despre Transilvania, — între altele dice, că ea este „o țera mândră și binecuvântată între toate țerile sémenate de Domnul pre pământ; ea sémenă a fi un mareț și întins palat cap d'operă de arhitectură, unde sunt adunate și aședate cu mândrie toate frumșele naturale, ce împodobesc celelalte ținuturi ale Europei, pe cari cu plăcere ni le aduce aminte“.

Scopul meu aci nu este a descrie toate aceste rarități și frumșele, ci ve voi atrage atențiunea numai asupra unora din ele, asupra acelor, cari sunt aședate pe văile și

țermii apelorū nóstre, pentru-ce vė cerū îndulgența pe câteva momente.

Țera nóstă, ca tóte țerile muntóse, este bogată în ape, cu deosebire în ape curgătóre; afară de riurile mai mari, în tóte părțile dămú de unú însemnatú numărú de riulețe, pãraie și isvóre, așa că nu este vale, nu este șesú s'aú strimtóre de munte, care sė nu fie udată de vre-unú pãrauaș, de vre-o vãlicică séú sė nu-și aibă isvorulú. Apele suntu acele, cari înfrumșetěză cu deosebire pãměntulú țerei nóstre; ele dau vãilorú și șesurilorú vivacitate, și ele suntu podóba lorú, făcěndu-le vii și atrăgătóre. Sė cercetămú decı pe unele din ele.

Colo la răsăritú, unde munții noștri hotarnici își înalță falnicele lorú piscurı, din ramurile unui și aceluiași munte, isvoresc cele două riuri de frunte ale nóstre: Mureșulú și Oltulú. Acéstă împregiurare a datú nascere unei frumoșe tradiții despre originea acestorú două riuri. Se spune adecă, că odinióră Mureșulú și Oltulú aú fostú doi feciori de împeratú voinici și sdraveni, ca brađii din acesti munți. Tatalú lorú, împěratulú, mergěndú sė se oștésză împrotiva dușmanilorú, pe cândú ei erau încă în légănú perı fără de urmă, ear cei doi copii, după-ce crescuseră mari, se hotărıră a pleca în lume se'lú caute. Mama lorú împěratésa, după-ce tóte încercările de a-ı îndupleca sė nu o pãrăsésză, i-aú fostú zadarnice, le-a datú svatulú, sė ție totú la olaltă și sė nu se despartă nici când, ca astfelú mai ușorú se póta da pieptú cu greutățile lumei. Feciorii plecară. Dar abia se depărtară din préjma curții părintesci, cândú eată! Oltulú, mai sprinten de fire, strigă fratelú seu Mureșú, care mergea mai încetú și cum-petătú, sė-și grăbésză pașii, ear apoi apucà repede printre stânci, despărțindu-se astfelú unulú de altulú. Și despărțiți aú rėmasú până în ziua de ađi, deóre-ce împěratésa, care privia în urma fiilorú seı de pe vėrfulú unui munte, vėđěndú, că s'aú despărțitú și voinđú sė-ı oprésză în cale, le atinse urmele cu unú bėțú fermecatú, ce-lú avea dela o babă vrăjitóre.

Dar ce se veđi? cei doi feciori de împăratu se schimbară într'o clipită de ochi în două rîuri curgătore cu isvoru nesecatū, întocmai ca lacrimile mamei doiose după fiū ei perduți. Astfelū ne spune tradiția, că s'aū născutu aceste două rîuri: unulū, Oltulū mai aprig și vehementū, celalaltū, Murēșulū, încâtva mai linū și mai domolū.

Murēșulū se îndreptă întâiū spre nordū, prin platoulū Giurgeului, care este unulū dintre cele mai înalte și frumoșe platouri ale nōstre. În colțulū nord-vesticū alū luī, între Șermaș și Toplița, Mureșulū se îndreptă spre vestū și străbate prin munți, prin o vale seū strîmtōre lungă și îngustă, în părțile interne ale țerei.

Acēstă strîmtōre, pe care, și-a tăiat-o riulū în luptă continuă de miī și miī de anī cu stāncile vrășmașe luī, ține până la gura Bistreī, din susū de Deda, în lungime cam de 50 km. și este în întregulū ei de o frumșețā admirabilă. Dela Toplița în josū valea se strîmtează, așa că în multe locuri numai pentru alvia Mureșului este locū, ear șosēua, care însoțesce riulū, seū a trebuitū sē fiă tăiată în stāncă seū i s'a făcutū locū în alvia prin umplătură măiestrită. De ambele părți se înalță cōste de munți prețipișe, acoperite cu păduri de fagi și brađi; cu cātū străbatemū mai la vale, cu atātū peisagiurile devinū mai interesante. Cu deosebire este frumōsă valea între Ilva și Rēstoșnea.

Cōstele de munte și stāncile de formă deosebită, așezate și grupate caprițios, dau vālei unū aspectū de totū romanticū și variatū. La totū pasulū, la fiă-care cotitură ni se înfățișează priveliscī nōue, care de care mai frumōsă. Ici dăm cu ochii de o grupă fantastică de stānci, mai la vale aflămū o stāncă, care stă singuratică, ca o sentinelă uriașă, apoi ērași alta, ce pare în totū momentulū a cădea în apa riului, și pe lāngă aceste cōstele munților se înalță prețipișe, și acoperite cu brădetū desū, încātū parū a fi nisce pāreți uriași plini de verdețā; din cānd în cānd privirea ne pătrunde în câte-o vale la-

terală, unde zărimă adese ferestraie, ce sîntă mánate cu re-
peđiciune de sêlbaticele riulețe de munte.

Pe la pólele acestorú stânci apoi curge Mureșulă la vale,
cu murmurú causatú de resfrángerea valurilorú sale de stânci
și de bolovanii de trachit, ce'i alcătuescú alvia. Elú forméză
în unire cu romantica sa împregiurime unú ce întregú, unú
tablou încântătorú alú naturei, așa că acéstă strimtórea a Mure-
șului în privința frumșetilorú pitoresci este una dintre cele
dântáiú regiunii alpine ale țerei nóstre.

În strimtórea acésta se încarcă cu șindile, scândurii și lemne
mii și mii de plute, cari plutescú pe Murășú în josú până la
Zamú și mai departe. De pe aici se espedéză pe anú cam
la 16,000 de plute, pe cari se transpórtă în Ungaria la vre-o
2 milióne de scândurii, 3 milióne de șindile și mai multe mii de
bucăți de lemne pentru edificii. Plutăritulú la noi mai estinsú și
mai înfloritorú este pe Mureșú. Emporiulú plutăritului și alú
negoțului de lemne este Toplița, așezată la capétulú din susú alú
strimtórei. Lemnele se taie în pădurile estinse, ce se află spre
nordú, pe munții Pietrosú și Călimanú și se aducú pe párae și
riulețe în vale la ferestraie, cele mai multe la Toplița. De aici
apoi se espedéză pe plute. Vara, când plutaria e în toiulú ei,
se vedú lunecândú pe Mureșú în josú plutele cu miile, ear pe
țermi dealungulú, în depártare mare dela Toplița în josú, se
află mii de ómenii ocupați cu încheierea și încárcarea plutelorú.
Acésta ne ofere o privelisce poetică și contribue óre-cum a
ridica și mai multú frumșeța peisagiurilorú romantice, ce ne
încungiură.

Pe la Deda ramurile munțilorú se micescú și se prefacú
în dealurii: de aici în josú în părțile interne ale Ardealului,
valea Murășului este încuadrată de coline și dealurii acoperite
ici colo cu vii, pădurii și rádiurii. Ea este împoporată cu sate
dese și cu orașe, și páméntulú îi este fórte roditorú. Liveđile
și arăturile din „vatra Murășului“, cum đice poporulú, sînt
vestite pentru productivitatea lorú. Dela Deda în josú valea
se lărgesce, și ochiulú se delectéză, privindú în depártare

spre nordŭ și vestŭ piscurile de munți, ce mărginescŭ orizontulŭ. La Reghinŭ suntemŭ cuprinși de regiunea plăcută, ce ni se înfățișează. Orașulŭ este așezatŭ pe cŃsta unei coline, ce se înalță linŭ din valea rŭului și este încungiuratŭ spre sudvest și nordost de coline și dealuri, acoperite cu vii, pomēturi și în parte cu păduri, ear la pŃlele colinei se estinde valea largă a Murēșului, preste care dincolo spre ostŭ se zărescŭ în cēta albăstrie munții Gurghiului și spre nordŭ, pe Murēșŭ în susŭ, ramuri de ale muntelui Pietrosŭ, — unŭ peisagiu de țēră fŃrte plăcutŭ. La Reghinŭ ca și la Toplița negoțulŭ de lemne este înfloritorŭ. Aici se varsă în Murēșŭ rŭulŭ Gurghiu și din josŭ de Oșorheiu Miraciulŭ, ear pe țermulŭ dreptŭ se estinde Cāmpia. Pe la Vidraseu Mureșulŭ începe a'și perde caracterulŭ seu de rŭu de munte vehementŭ și răpitorŭ; cāderea apēi este din ce în ce totŭ mai mică, și cursulŭ seu devine linŭ și măiestosŭ. Cāmpia se estinde spre vestŭ, până unde se varsă în elŭ Arieșulŭ, frumosulŭ rŭi alŭ munțilorŭ apusenī. Aici de pe dealurile dela Ciuci ni se deschide o privelisce frumoasă asupra văilorŭ largi și plăcute ale Murēșului și Arieșului, ce se împreună aici.

Maī în josŭ pe Murēșŭ se află UiŃra, vestită, precum scimŭ, pentru băile de sare. În acestŭ locŭ s'a scozŭ sare din timpurile cele maī vechi; Romanii încă aŭ avutŭ aici mine de sare, ear minele de ađi se cultivă dela finea secolului trecutŭ. Murēșulŭ însē totdeauna a amenințatŭ minele cu inundare. Romanii și le-aŭ scutitŭ cu valuri de pāmētŭ marī; ear acum au fostŭ scutite așa, cā Murēșulŭ aŭ fostŭ condus (în 1859) în o nouă alvie (canal) maī departe de ele, și totodată s'a construitŭ în jurulŭ sārăriilorŭ o stolă periferică în lungime de vre-o 700 metri, în care se scurge apa de plŃie, de care asemenea suferiaŭ minele, și de aici se scŃte cu ajutoriulŭ pumpelorŭ. Înainte de a fi construită la noi calea ferată, sarea dela UiŃra se transporta pe Murēșŭ în Ungaria, pe năi construite anume pentru acestŭ scopŭ la Parteș, lângă Alba-Iulia.

Atunci Murేశulū dela Uióra înjosū era navigatū cu năi de sare; acum navigațiunea a încetatū, și sarea se transportă pe calea ferată.

Dela Uióra în josū spre Aiudū, Murేశulū sē îndreaptă spre mēdădi și își ține direcțiunea acēsta până dinjosū de Vințul inferiorū. Pe la Mirăslău valea se lărgesce și de aci în josū ne ofere panorame încântătore. În stângă se estindū dealurile de pe Têrnave, în drépta se înalță ramurile munților apusenī, ear în fața noastră departe spre sud sē vėdū colorați albăstriu munții sudici dela graniță. Cóstele dealurilor sūnt acoperite cu păduri și în parte mare cu vii, fiind vieritulū în părțile acestea în stare înfloritore. Din mijloculū șirurilor de dealuri în drépta se înalță împunătorū unele piscuri și stânci de forme pitoresci, precum este colțul Trăscăului, apoi Piatra Cetei, Vêrfulū Caprei ș. a., cari sūntū cele mai înaintate posturi ale munților apusenī spre lăuntrulū țerei. Asupra lorū avem fôrte frumósă privire de pe dealurile și colinele, ce mărginescū valea de a stânga începēndū dela Gombaș, de pe înălțimile dela Pagida, Cimbrud, S. Craiu, Căpud ș. a., de unde ni se înfățișeză cele mai frumóse și varii panorame. Din munții apusenī se varsă multe rîulețe în Murేశū, între cari mai mari sūnt: Valea-Geoagelului, Valea-Galdei și Ampoiulū, pe văile cărora unde predominéză dealurile văróse dămū de chieī și stânci de forme pitoresci și de regiuni romantice; în stânga se varsă în Murేశū Têrnavele împreunate, și din josū de Alba-Iulia rîulū Sebeșū, unū rîu de munte din munții Sebeșului.

La Alba-Iulia este așezatū pe țermulū Murేశului prediulū Partoșū, care acum este o stațiune principală a plutașilorū, ear odinióră era emporiulū navigațiunei pe Murేశū; aici se construiaū năile pentru transportulū sărei și se descărca în magazine o cantitate de sare, destinată pentru părțile sudice ale Transilvaniei.

Dela Vinț în josū Murేశulū se îndréptă spre sud-vest și vestū; valea lui de aici mai departe este plină de frumșeți și de panorame încântătore, cu deosebire de pe la Uroiū și Deva în josū,

unde dealurile îi strîmtează valea și alcătuesc a doua strîmtóre seu pasu alu Murășului, prin care riulu străbate din internulu Transilvaniei pe șesulu Ungariei.

Pe țermulu seu stângu se estinde, până la Orăștie, miculu, dar frumosulu șesu Câmpulu pânei, unde ardeleni sub conducerea lui Stefanu Báthori și ajutați de Pavelu Chinesulu au raportatu în 1479 o victorie strălucită asupra Turciloru. Dincolo de Murășu, pe țermulu seu dreptu, se înalță dealuri, ramuri sudice de ale munțiloru apusenii, de pe cari ni se deschidù priveliști frumoșe asupra împregiurimei. Astfelu avemù o frumoșă panoramă de pe vêrfulu Măgurei, lângă Cigmău. Spre sud vedemù estinđându-se Câmpulu pânei, mărginitu de munții Orăștiei și ai Sebeșulu; spre sud-vest privirea ne pètrunde în valea romantică a Streiulu, ear pe Murășu în susu zărimù în depărtare vêrfurile zidiriloru din cetatea Alba-Iuliei.

La Uroiù se varsă în Murășu Streiulu. De aci în josu se începe pasulu Murășulu, care din timpurile cele mai vechi a fostu o însemnată cale de comunicație între Ardealu și șesurile Ungariei. În drepta se estindù ramuri de ale munțiloru apusenii și de ai Zarandulu, în stânga dealuri păduróse, în dosulu cărora sè înalță munții Hațegulu. Josu șerpuesce linu și măiestosu Murășulu, prin o vale când mai îngustă cându mai lată, cu sate dese și pline de ruine și reminiscențe istorice vechi, tablourile variéză și se schimbă la fiă-care cotitură a vălei; de pe fiă-care vêrfu de dealu ni se presintă 2 peisagiuri variate, unul mai frumosu decâtu celalaltu.

De pe „dealulu Uroiulu“ ni se deschide o privire încântătoare atâtù în valea Murășulu, câtù cu deosebire în valea Streiulu, mărginită de două părți de dealuri păduróse, ear spre sud de frumoșii munți ai Hațegulu, în mijloculu cărora se înalță între alte piscuri puternica piramidă ciuntată a Retezatulu.

Pe dealulu Uroiulu se află și unele resturi străvechi de cetate. Tradiția ne spune, că cetatea acésta, dimpreună cu cea a Deveii și cu scalda dela Călanu, din valea Streiulu,

scobită în stâncă, au fost construite într'o singură ȃi, fiă-care de câte o fată de uriaș, carī erau sororī, dar deore-ce fata, care a ziditū cetatea Uroiului, a luatū numele lui Dumneȃeu în deșertū, preste nōpte cetatea ei a fostū nimicită de unū viforū, așa că abia i se cunōsce ici-colea urma, pe cānd ce-lalalte dōuē alcătuirī, deși ruinate, sustaū până în ȃiua de aȃi.

Mergēndū mai în josū, încă din depărtare zărimū dealulū Deveī, cu împregiurime frumōsă, care are încâtva asemenare cu poziȃia și împregiurimile Grazului din Austria. Elū este încununatū de frumōse ruine de cetate.

De aici avemū o privire de totū frumōsă în valea Murēșului, pe ea în susū până la dealulū Uroiului, spre sud se vedū în depărtare piscurile munȃilorū Haȃegului și Paringului, ear spre nord vedemū băieșile cu Sēcărāmbulū, așezatū într'o poziȃie poetică între stāncī, pe vērfulū cārora se află bisericile satului, și mai departe până la colosulū de stāncă Vulcanū.

Ȇntre Uroiū și Deva, la Banpotocū, se află o cascādă de 25 m. înălȃime, alcătuită de unū părēu ce vine spre Mureșū, ear din josū de Deva la Viȃelū se află ruinele unei cetăȃi romane. Lāngă hotarū este Zamulū, însemnatū pentru negoȃulū mare de lemne, ce se face aci.

Plutașii, carī vinū de pe la Topliȃa, de obiceiū aci 'și vēnd marfa și apoi se întorcū acasă. La Zamū părăsesce și Murēșulū țera nōstră.

Mureșulū curge dela nordost spre sudvest și astfelū desparte Transilvania în dōuē părȃi mari, una nordică și alta sudică. Elū este rīulū nostru celū mai mare și aprōpe jumētate din rīurile și pāraele nōstre își împreună valurile lorū cu ale lui. Cursulū sēu ține până la hotarulū țerei 70 ore, ear lăȃimea e diferită, la Reghinū 35, la Uiōra 50, pe la Deva 60—70 stāngini; loculū, unde părăsesce hotarulū Transilvaniei, este celū mai josū situatū punctū alū nostru, abia 140 m. preste nivoulū mării. Valea Mureșului a fostū totdeuna cale însemnată de comunicaȃie. Pe vremea Romanilorū șosēua, ce venia dela Ulpia-Traiană, trecea Murēșulū pela Uroiū

și apoi mergea pe Murășu în susu la Apulum și de acolo mai departe până pe la Deda, unde i se cunoscă încă urmele.

Acum pe valea lui se află începându din Giurgeu șosea, ear dela Reghinu în josu cale ferată. Pe țărmii lui, de ambele părți suntu aședate 131 de localități, între cari mai multe orașe.

Murășulă, după-ce ese din Giurgeu, curge totu prin ținuturi locuite de Români; pe țărmii lui trăescă miu de Români, cari cultivă în sudorea feței țérinele de pe văile lui, și pentru aceea elu este unu riu iubită alu poporului nostru, căruia elu îi spune adesea tainele inimei, mestecându-lă cu dragă în cântecele sale, precum :

„Dute doru cu Murășulă,
 „Nu-mi mai rupe sufletulă,
 și
 „Murășu, Murășu, apă lină,
 „Treci-mă 'n țeră străină,
 scă
 „De-ai fi Murășu vorbitoru,
 „Precum ești de mērgătoru;
 „Eu, Murășu, te-ași întreba
 „N'ai vēdutu pe bādita? ș. a.

Terminându astfel cu Murășulă, se cercetămă unele din văile sale laterale și anume se începemă cu Arieșulă.

Arieșulă este celă mai de frunte și mai mare riu ală Munților-Apuseni, însemnată din mai multe puncte de vedere. Dintre riurile nōstre mai mari, afară de riulă Sebeșului, elu e singurulă, care aprōpe în întregu cursulă seu este riu de munte, curgēndu totu printre munți și numai puțină la țeră. Pe țărmii lui locuescă aprōpe numai Români, în părțile de susu țopi și moți, fōrte interesanți din punctu de vedere etnografic; în nēsipulă alviei sale se află prafu de aură, ear în privința frumșei, a tablourilor romantice, a pozițiunilor pitoresci de pe valea lui, ocupă locu între cele dintăiu în Transilvania.

Arieşulă se alcătuesce din două isvóre principale: Rîulă-mare şi Rîulă mică, cari se împreună din susă de Cămpeni şi în cari se adună apa celoralte riuleţe şi păraie de munte din acestă ţinută. Văile acestoră riuleţe sântă dotate dela natură cu regiuni alpine de tótă frumşeta: ele sântă strimtorate de păreţi uriaşi de stâncă vărósă, acoperiţi cu brădet; prin multe locuri văile loră sântă aşa de înguste, încătă abia este locă pentru ună drumă primitivă, pe lângă care curge apa limpede că cristalulă, cu zuzetă printre bolovani, formândă ici-colea cascade şi bulbóce. Aici este patria ţopiloră; pe văile aceste se află satele loră mari, împrăsciate fiă-care pe câte ună teritoră de 2—3 mile □. Astfelă este între altele Scărişóra, vestită pentru gheţariulă ei, care în ţera noastră este fără păreche; apoi Albaculă şi Vidra de josă, locuri cu reminiscenţe istorice; mai departe loculă de frunte ală moţiloră: Cămpeni. Vidra de josă este aşezată pe valea Rîului-Mică. Aici pe ţermulă stâng ală riului se află ună deală cu melci de mare (amoniţi) petrificaţi.

În faţa acestui deală, pe ţermulă dreptă, se înşiră mai multe stânci, printre cari un părau de munte se aruncă din o înălţime de vre-o 20 metri la vale, şi împărţindu-şi apa printre bolovani stâncei, forméză pe lângă cascada principală mai multe cascade mărunte, oferindu-ne unulă din cele mai pitoresci tablouri.

Din josă de Cămpeni se varsă în Arieşă valea Abrudului. Valea acésta este de obicei turbure, pentru-că ea şi valea Roşiei, ună riuleţă laterală ală ei, mână fórte multe steam-puri, cari umplu apa de nésipă. În privinţa acésta este interesantă cu deosebire valea Roşiei, pe care începëndă din Roşia la totă pasulă vine şteampă după şteampă, făcëndă ună sgomotă caracteristică, care are asemănare cu zurăitulă careloră cu povară şi oferindu-ne o privelisce interesantă.

Dela Cămpeni în josă mai romantică este valea Arieşului pe la Ofenbaia; pe aici ne tragă atenţiunea strimtori şi piscuri de stânci interesante. Astfeliu este valea strimtă a Ciórei,

apoi piscurile Bulzului Sarteşului, Colţul lui Lazaru, Piatră Caprei cu peşteri mici, şi frumosul piscu Colţul Cioranului, care se înalţă ca o sentinelă uriaşă din vale şi se zăreşte din depărtare. În dosul acestui colţ, între satele de munte Mogoşu şi Ponoru, se estinde o mlaştină, unde-şi are isvorul valea Ponorului, care în cursul său spre Arieşu ne presintă o raritate interesantă a naturei. Părăul Ponorului formeză unu cataractă de vre-o 34 m. înălţime în două intervale, şi după-ce se împreună cu valea Poienei şi valea Sécă, în cursul său spre Arieşu stându-î în cale unu colosu de munte stăncosu, se vără pe sub elu prin v'ro gaură séu peşteră suterană, şi eşindu de cealaltă parte a lui, se varsă în Arieşu din josu de Sălciva. Acestu fenomen, precum şi împrejurimile stăncose, găurite şi spălăcite din această parte, ne aducă aminte încâtva de ţinutul stăncosu alu Carstului, cu deosebire, că aici văile şi cele mai multe cõste de munţi suntu acoperite de vegetaţiune bogată, ear valea Ponorului abia are părechie pe riulu Pojk în Carniola.

Gaura séu peştera pe sub munte este de vre-o 2 klm. de lungă, la intrarea riuleţului are înălţime numai cam de unu metru, ear la capetulu din josu este de 16—18 metri de înaltă. De aici putemu intra în lăuntru, dar trebuie să străbatem prin apă, dând de întunecime orbă, de cascade şi bulbóce ameninţătoare. Este greu a străbate prin această peşteră, care are mai multe încovăieturi. şi până acum n'a succesu nimenui. La eşire apa are cădere pieşişă, unde se află lazuri şi mori, cari dau unu aspectu pitorescu regiunei de munte.

Din susu de Sălciva superioră se varsă în Arieşu „părul de Granate“. Elu este unu păreu perenicu, adecă numai în timpu ploiosu are apă, alvia lui însé este interesantă. Ea este alcătuită de schisturi siliciose, cu granate, adesea de mărimea nuciloru, așa că laturile ei lucescu la rađele sórelui şi par a fi căptuşite cu argintu. Fridwalczyk, un scrietoriu ardeleanu, a construitu în secululu trecutú din granate de aici unu crucific mare şi l'a făcutu cadou împărătesei Maria Teresia.

La Sălciva (inf. și sup.) valea Arieșului se lărgesce și ne ofere a panoramă frumoasă; spre apus și mătă-đi se grupă în semicercu piscurile și cóstele de munđi, ear spre resăritu se înalță dealungul vălei în josu păređi puternici de stâncă, pleșuvi, găuriđi și brezdađi de torinđi. Acestu părete de stâncă se continuă pe vale în josu până la puternica stâncă a Vidolmulu. Acéstă stâncă minunată, privită de josu din valea Arieșului, pare a fi o uriașă cetate, cu laturı pređipișe, ca nesce zidurı verticale; din vârfulu ei avemu o privire răpitoare asupra vălei Arieșului și cu deosebire spre nordu asupra văiloru naturale din apropiere, pe carı le avemu în perspectivă, apoi asupra mai multoru piscurı până la muntele-mare.

Din susu de Burulu se varsă în Arieșu valea Ierei, celu mai mare rıu lateralu alu luı; ear mai în josu Arieșulu curgându prin o vale romantică, care la tótă cotitura ne ofere panorame încântătoare, și trecându pe lângă stâncı de forme bizare și fantastice, carı se înalță cu vârfulu pleșuv din verdéta pădurei, părăsesce munđii, și după limbagiulu moșiloru „ese la țera“. Acolo, unde elu 'și ia rămasu bunu dela munđi, se împreună cu elu pe partea stângă valea Hășdăđii, care curge prin vestita și cunoscuta Cheia-Turdeı. Acéstă despicătură de munte, în lungime de vre-o 15 klm. și pe unele locurı abia de 4—5 m. de lată, atâtu la ambele capete câtu și în interiorulu ei, ne presintă la fie-care cotitură cele mai mărețe privelisci cu păređii ei uriași și dređi, cu deosebitele și bizarele forme de stâncı, cu peșterile și crepăturile ei și cu rıuleđulu, care curge cu sgomotu printre bolovanı; ear decă ne luămü ostenela a ne urca susu pre créta munteluı, pe marginea prăpăstiiloru, unde după tradiđiune se află urmele caluluı luı Alexandru-Macedonu împăratu și unde odinióră a fostu unu sântu locașu de călugări, o mănăstire românescă, ne vomü putea delecta privirea în una din cele mai frumoșe panorame. Spre sud și resăritu se estinde Câmpia Turdeı, udată de valurile arginđii ale Arieșului, dincolo de ea se vedü șirurile nemărginite de dealurı din interiorulu țerei, și preste ele în

zarea albastră a depărtării, munții dela hotarul sudic și nordostic.

Arieșul după-ace este dintre munți, până ce-și împreună valurile sale cu ale Mureșului, udă, formându un mare semicerc, marginea nordică și resăritenă a Câmpiei-Turdei, numită și Pratul lui Traian; alvia lui spre nord și ostu este însoțită de păreți de stânci vărso-argilose, rîpi, cari în partea resăriteană suntu acoperite de vii. De pe înălțimile aceste ni se presentă un tablou frumos și atrăgător.

La picioarele noastre șerpuesce rîul, apoi se estinde șesul bine cultivat și împoporat cu sate, ale căror turnuri de biserică lucesc din depărtare, spre vest se vedu în apropiere Cheia-Turdei și munții apusenți, cu forme uriașe, spre sud se estindu șiruri de dealuri înspre valea Mureșului, ear preste ele, când timpul e senin, se zăresc munții Făgărașului și Cibinului, perduți în ceta.

Pe Pratul lui Traian, se dice, că s'a oștit împăratul Traian cu Daci: pe elu s'a ținut multe diete ale țerei Transilvaniei, și aici a fostu ucis mișelesce eroicul domn alu Românilor, Mihai Vitezul, 1601.

Pe Arieș mai înainte umblau plute; acum plutăritul a încetat, și se plutesc pe elu numai cu bucata lemne de foc și de edificii la ferestrelu erarialu dela Turda. Pe țermul seu stângu este construitu în munți o șosea bună, care este una dintre cele mai însemnate căi de comunicație a moșilor spre lăuntrul țerei; pe șoséua aceta vedem adese venind pe valea Arieșului în jos spre țera caravane întregi de căruțe, încărcate cu donițe și ciubere, séu cai cu donițe și cercuri în spinare, și earăși căruțe de moși încărcate cu bucate, mergendu spre casă, pe riu în sus: tablouri pitoresci, cari dau vioiciune peisagiurilor frumoșe de pe valea rîului nostru. Totu asemenea ni se presentă pe țermii Arieșului și alte tablouri idilice. Ici colea vomu vedea câte un omu spelandu cu diligență năsipu pe țermul rîului; acestia suntu alegătorii de aur. Este sciutu lucru adecă, că multe din rîurile nostre

conținut în năsipul alviei loră prafă de aură. Cele mai bogate sântă în privința acăsta Arieșulă, Valea-Abrudulă, Ampoiulă, Crișurile, Streiulă, Căbinulă, Sebeșulă, părăulă Pianulă etc. Alesulă aurulă din rîurile năstre s'a esercitată diu timpurile cele mai vechi; Romaniă încă saă ocupată cū elă. Alvia Arieșulă mai bogată în prafă de aură este între Cămpeni și Sălciva.

Dela valea Arieșulă spre sud și sudost, ramurile și piscurile ostice ale Munțiloră-apuseni, cari se întindă spre valea Mureșulă, sântă compuse în parte esențială, ca și munții de pe valea Arieșulă, din stânci de pătră vărăsă (calc), și astfelă părăiele și riulețele, ce străbată prin ei spre Murăș, aă alcătuită prin eroziune în mai multe locuri strimtori și chei de munte interesante. Pe văile loră, împresurate de munți păduroși, dămă de locuri stâncose cū peșteri și cascade frumoșe, de strimtori pitoresci și de stânci singuratice și de forme curioșe, cari ne atragă atențiunea. Astfelă este Valea Geogelulă (Mogoșulă), care pe cursulă seă superioră are multe parti stâncose pitoresci; pe la Remeși se află pe acăstă vale o strimtoră, numită Cheiă; aici părăulă este strimtorată de stânci, de o lungime de 1 km., așa că nu este locă nici pentru o potecă pe țermulă lui. Cheia are părăți înalți, stâncoși, încungiurați de munți cū păduri, printre cari curge spumegândă părăulă. Ea ne ofere ună peisagiu de munte frumosă, care mai surprindătoră este la ună locă, unde stâncile de ambele laturile sântă împreunate susă prin o boltitură, formândă astfelă o pörtă naturală frumoșă.

Asemenea strimtoră se află și pe valea Galdei, din josă de satulă Întregalde, cū părăți prețipiși și îngustă încătă când apa e mare, drumulă ce trece prin ea, e năpădită de apă, și comunicația se înterupe.

Asemenea strimtori pitoresci se mai află la Galda de susă, și pe părăulă Cetei, care se varsă în valea Galdei. Locuitorii acestoră văi, când năvăliaă asupra loră cete vrăjmașe, închideaă cū ieazătură artificiale aceste strimtori, ear când se

apropia vrășmașului, apeî adunate astfel îi dedeañ cursü liberü, causândü în modulü acesta o esundare, care inneca séü silia pe agresorî së părăsescă ținutulü. În Cheia Intregaldelorü, la loculü numitü „Móra-turculü“, se spune, că în modulü acesta a fostü înneacă o cétä mare de turci; săpăturile, ce se vedü în păreți de ambe laturile, se dice, că arată loculü unde a fostü iezătura.

Pe valea Ampoiului, pe care se aflä a dóua cale de comunicațiä însemnatä a munților apusenî în internulü țeriî, se nalță stâncî de forme interesante. Astfelü sântü stâncile dela Trimpoiele, și mai în josü altele pe la Poiana, unde una are o așa de mare asēmēnare cu restulü unei cetäți, încätü poporulü a numit-o „Cetatea đinelorü“.

De pe unele piscurî, aflätóre în regiunea acestorü rîulețe și pēraie, ni-se deschide privire largä, presentându-ni-se panorame încântätóre. Astfelü de pe laturea sudică a pisculni „Dealulü Jidovilorü“, din valea Ampoiului, de lângä Zlatna, avemü o privire frumósä asupra muntelui Vulcanü și cu deosebire asupra ținutulü băieșilorü, spre Sécărămbü și Zarandü. Privirea cea mai mărētä și sublimä o avemü de pe vērfurile muntelui Pétra Cetei, unü munte de formä bizarä, aflätoriü între valea Gioagelului și valea Galdei, a căruî parte sudvestică se alcătuesce din trei piscurî de formä piramidalä. De pe vērfurile ei vedemü în apropiere piscurile Piatra Caprei, Peleşulü, Colțulü Trăscäului, apoi stâncile de calc în parte pleșuve din munți Trăscäului și ai Bedeleului, până pe la Muntele-mare; spre ost și sud ne staü deschise privireî valea latä a Murēșului și a văilorü laterale, cu sate dese și cu orașele Alba-Iulia și Aiudulü, apoi șirurile nesfērșite de dealurî și văi, mărginite în semicercü de munți hotarnici, începēndü dela munți Hațegului, până la munți Bârsei, apoi Arghita, munți Rodnei și Țibleșulü, o perspectivä mărētä a unei părți însemnate a Transilvaniei.

Asemenea panoramä sublimä ni se ofere și de pe muntele Peleşü.

Privindū de pe acești munți spre ostū, vomū observa, că ramurile vestice ale Arghitei se micescū și se prefacū în șiruri de dealuri și coline, estindēndu-se până în valea Murēșului. Acestū ținutū delurosū și fōrte roditorū este udatū de douăe rīuri mai mari, anume de Tērnava-mare și mică. Ele, afară de o mică parte aprōpe de isvorū, aū cursū linū și peisagiuri dela țēră formate de dealuri și coline, cari deși în multe locuri ne aparū plăcute și atrăgētōre, nu se potū amēsura cu mărățele peisagiuri, ce le aflămū pe văile rīurilor de munte.

Unū tablou pitorescū de țēră din cele mai plăcute ni se înfățișeză pe Tērnava-mare la Sighișōra. Orașulū așezatū în parte pe culmea unei coline cu zidirī, turnuri și alte resturi de întărituri vechi, este încungiuratū de dealuri, acoperite cu păduri, vii și pometuri, printre cari șerpuieste Tērnava, prin o vale bine cultivată, ear spre ostū, în ceața albastriă a depărtărei se zărescū piscurile împunētōre ale Arghitei.

Lăsândū la o parte văile Tērnavelorū și trecēndū pe lângă rīulū Sebeșului și pe lângă alte rīulețe laterale ale Murēșului, sē ne îndreptāmū privirile spre colțulū sudvesticū alū Ardealului, unde Streiulū 'și varsă valurile sale arginții spre Murēșū. Aici se estinde unū ținutū romanticū, dotatū dela natură cu multe bogății și cu cele mai interesante rarități și frumseți naturale. În mijloculū lui se estinde unū șesū sēu o vale, de formă ovală, încungiurată de trei părți de dealuri și munți puternici, prin cari dāmū de piscuri interesante, de peșteri și strimtori de munte, de stānci pitoresci, de pasuri cari străbatū prin ei în țerile vecine, de isvōre, cascade și lacuri de munte cristaline, ear în sinulū pāmēntului de bogății imense de ferū și cărbuni de pétră, și tōte aceste aședate într'o amestecătură poetică caprițiosă, formândū cele mai variī și romantice tablouri.

Unde natura s'a arētātū atâtū de darnică cu podóbele sale, omulū încă 'și are partea sa în alcătuirī mărățe. Pe aici aū saltatū veselū după tradițiune ȕinele lui Arghirū crăișorulū; pe aici aū trăitū grozaviū uriași, dintre cari unulū așa

se povestesc, aruncându unu feru de plugu după unu altulu, cu care trăia în dușmănie, a rētezatū din întēmplare vârfulu unui munte, și s'a făcutū Retezatulu de ađi. Apoi aū urmatū luptele între doi uriași aievea: între Traian și Decebalu, personificarea fidelă a două popore mărețe; urmele despre alcătuirile lorū și cu deosebire ale Romanilorū le aflămū în abundență: la Grădiște, la Demsușu, Călanu ș. a., ear din timpulū cavalerismulu și alū rēsbóielorū cu Turciū, ni-aū rămasū ruine de turnurī și de cetățī cavalerescī, cum este cetatea Colțulu, și cu deosebire frumósă cetate a Hunedórei, cu temeliile puse acum sūntū 400 de anī de marele bărbatū Ioanū Huniade, ai căruī urmași trăiescū până ađi în Zăicanī la Pórta de feru și sūntū Romāni, și așa până la alcătuirile din ڃilele nóstre, băile de feru și cele de cărbunī din valea Jiurilorū și cu deosebire calea feratā, ce duce din valea Streiuluī în valea Jiurilorū, făcutā cu cea mai mare măiestriā dintre tóte căile nóstre ferate.

Astfelū ni se infățiseză Țera-Hațeguluī.

Ea este udatā de a latulu ei de Streiū, care curge spre nord. Pe cursulu superiorū alū luī se estinde o regiune cu multe și interesante partiī romantice. Astfelū este pe țermulu stāngū, partia de stānci Piatra Șipotuluī, cu stānci fărāmate ici-colea în bucățī, cu grupe de arbori și micī cascade, amestecate tóte în disordinea cea mai mare. Mai în josū Streiuluī curge prin o vale îngustā, strimtoratā de pāreți prețipiși de stāncā, ear la Petros ese dintre dealurī și spalā marginea nordosticā a Vălei-Hațeguluī. De aci în josū elū este însoțitū de calea feratā. În stānga ne ofere o privelisce interesantā Măgura-Banuluī, cu stāncile sale în formā de vechī-ruine. Terasese, ce hotărescū valea spre sud, ne mărginescū vederea, numai pe câte o vale lateralā ni se deschide privelisce mai depārtatā, spre grupa Retezatuluī. Cu câtū însē înaintāmu la vale, cu atātū cerculu vederiī ni se lārgesce, și pe la Sub-Cetate ni se presintā cea mai încântătoare panoramā. Aici se aflā stațiunea Hațeguluī, lângā care se înalță dealulu Orlea, pe vârfulū căruia se aflā unū vechiū

turnă, numită „Turnul lui Vecelă“. De pe Orlea vedemă spre sud estindându-se frumoasa vale a Hațegului, acoperită cu sate, brezdată de riulețe și păraie, ce grăbescă spre Streiū, și încungiurată de o cunună frumoasă de munți. Între acestia munții Hațegului ni se presintă în tótă grandiositatea lor, în mijlocă cu piramida ciuntată a Retezatului. Spre nordă privirea ne petrunde în valea largă a Streiului, până spre Murășă.

(Va urma).

DIN CRONICA LUNARĂ.

Necrologă. La 17 Octobree n. a. c. reposă la Saraseu, în sinulă familiei sale, *baroneșa Elena vėd. Vasiliu Popă*, după îndelungate și grele suferințe, în etate de 61 ani. La jalea nobilei familie se asociěză totă Românulă de bine, căci adormita în tótă privința a fostă o femeie de modelă. Asociațiunea transilvană va onora memoria defunctei alătorea cu memoria distinsului ei soță *Vasiliu Baronă de Popă*, carele într'ună șiră de trei periode a fostă zelosulă ei președinte. Fiă-le țerâna ușoră și memoria binecuvântată!

Rectoră ală universității din Bucuresci, în loculă Dluă *Al. Orescu*, care s'a retrasă la pensie, a fostă alesă la 18/30 Octobree a c. dlă *Titu Maiorescu*.

Pensionată română în Viena. D-na *Sofia Vladă n. Rădulescu* din Lugoju anunță deschiderea ună internată familiară în Viena pentru fetițele române dela etatea de 15 ani în susă, cari voră petrece acolo pentru perfecționarea loră în sciințe și arte. Conversațiunea va fi, după dorință, în limba maternă (română), germană seă francesă.

BIBLIOGRAFIĂ.

Protocolulă adunărei generale a două a *Reuniunei învățătoriloră română greco-orient. din diecesa Aradului*. Editura Reuniunei, tipografia diecesană Arad, 1892.

XVI-a Programă a gimnasiului publică gr. or. română din Bradă pe anulă 1891/2, publicată de *Georgiă Părău*, directoră gimnasială prov. Cuprinde: ună tractată despre Mironă Costină, elaborată de prof. Dr. *Pavelă Oprișa*, și sciri scolastice de directorulă gimnasială. Sibiiū, tiparulă tipografiei archidiecesane, 1892.

Povestiri. Alese și întocmite de *Petra-Petrescu*. Brașov, tipogr. A. Murășianu, 1892. Colecțiunea cuprinde 17 povestiri, din cari 11 după distinsul autor rusesc contele *Leo Tolstoi*, dar toate fără deosebire de un cuprinsu interesant și instructiv, care culminează în idealul etice creștine. Recomandăm plăcuta scriere de 300 pagini atenției familiei române.

Carmen Sylva: Neagoe Basarab și Meșterul Manole, Carmen Sylva și Români, de * (Delavrancea.) București, 1892.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 321/1892.

Procesu verbalu

al comitetulu Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporulu român, din ședința dela 15 Octobree n. 1892.

Președinte: Dr. Il. Pușcariu vice-preș., Membrii prezenți: Z. Boiu, I. Hannia, I. V. Russu, P. Cosma, I. Papiu, I. G. Popu, Nicanoru Frateșu, controloru, Dr. C. Diaconovich, Mateiu Voileanu, Gh. Candrea, cassaru. Nicolau Toganu, bibliotecaru. Dr. A. Francu, secretaru II.

Notaru: Dr. I. Crișianu.

Nr. 106. Vice-președintele Asociațiunei d-lu Dr. Il. Pușcariu, arata, ca președintele Asociațiunei, d-lu G. Barițiu, nesimțindu-se bine în timpul din urmă cu sănătatea, ca afacerile Asociațiunei să nu sufere amănare, l'a invitat să concheme densuslu acesta ședința; salutându apoi pe membrii noi ai comitetulu, aleși în adunarea generală din urmă, declară ședința deschisă.

— Spre sciința.

Nr. 107. Secretarul presentă procesele verbale ale adunării generale a XXXI, ținute la 15/27, și 16/28 Augustu a. c. în Sibiu, raportându, că prin conclusulu numitei adunări din ședința a II. pt. prot. 19 s'a alesu comitetulu Asociațiunei pe unu nou periodu de 3 ani, și anumitu:

a) Președinte: George Barițiu;

b) Vice-președinte: Dr. Ilarionu Pușcariu;

c) Membri ordinari: Zacharia Boiu, Ioanu Hania, Iosifu St. Șuluțiu, I. V. Russu, Partenie Cosma, Ioanu Papiu, I. Popu de Galați; Nicanoru Frateșiu, Baronu Davidu Ursu, Dr. Cornelu Diaconovich, I. Crețu, Leontinu Simonescu.

d) Membrii suplenti: Onoriu Tilea, Matei Voileanu, Dr. Ioan Crișianu, Dr. Amos Francu, Gherasim Candrea, Nicola Toganu,

e) Oficiali: Secretaru I. Zacharia Boiu. Secretaru II. Dr. Amos Francu. Cassaru: Gherasim Candrea. Controloru: Nicanoru Fratescu. Bibliotecaru: Nicola Toganu. (Ex. Nr. 306/1892).

— Spre stiinta, cu aceea, ca alegerea președinților s'a notificat locurilor mai inalte, conformu prescrișloru §-lui 11 din statute, ear cei aleși au fostu înștiințați despre alegerea loru.

Asupra celorlalte concluse speciale din procesele verbale prezentate, comitetulu va reveni în cea mai deaprobe ședința a sa.

Nr. 108. În legatură cu cele cuprinse la punctulu precedentu, și avendu în vedere, ca anulul budgetaru alu Asociațiunei e anulul solaru, și ca întrégă gestiunea Asociațiunei se întempla după acestu anu; avendu în vedere și praxa observata dela introducerea anulul solaru în afacerile Asociațiunei:

— Comitetulu enunța: ca noi funcționari ai Asociațiunei transilvane își voru începe activitatea totdeauna cu 1 Ianuarie, ce urmeza după adunarea generală, în care au fostu aleși.

Nr. 109. Revenindu asupra raportulu prezentatu de delegatul comitetulu în afacerile școlare, dl George Barițiu, despre activitatea școlei civile de fete a Asociațiunei în decursulu anulul scol. 1891/92, (veți procesulu verbalu alu comitetulu dela 16 Iuliu a. c. p. prot. 89), în care raportu d-nulu G. Barițiu, mulțemindu pentru încrederea, ce s'a pusu întrênsulu, se roga a i se primi abdicarea dela funcțiunea de delegatu:

— Comitetulu recunoscendu zelulu și abnegațiunea, cu care dl președinte George Barițiu a provăduțu oficiulu de delegatu în trecutulu, și ca acestu oficiu a fostu în mânil cele mai bune, roga pe dl George Barițiu, se binevoiasca a fi și în viitoru delegatul comitetulu în afacerile școlare.

Nr. 110. Direcțiunea școlei civile de fete a Asociațiunei prin hartiato 12 Septemb. a. c. Nr. 18 presentă spre revisiune protocolulu conferinței corpulu didacticu dela 3 Septemb. a. c.

Din protocolulu subșternutu se vede:

a) ca înscrișrile la școlă s'au începutu în 1 Septemb. fiindu la datulu conferinței înscrișe 28 eleve, dintre cari interne 23; 5 eleve interne frecuentéza școlă elementară a reuniunei femeiloru;

b) ca la 3 Septemb. s'a ținutu esamenulu de primire, pe basa căruia s'au primitu doue eleve în clasele școlei civile;

c) ca la 5 Septemb. n. s'au începutu prelegerile regulatu;

d) că cele dispuse de On. Comitetu cu privire la reactivarea cursului complementar s'au luat spre sciință; corpul didactic și-a rezervat a reveni asupra acestei afaceri în proxima conferență;

e) că învățătorea pentru lucrul de mână a fostu însărcinată a face propunerii relative la mijlocele de învățământu pentru de-semnă, cari aru fi a se procura;

f) că deocamdată se susține planul de ore din trecut, rămânendă a se statorî definitiv după deschiderea cursului complementar;

g) ordinarii claselor pentru anul scolară curgătoru sântu; în classa I. Eugenia Trifă, în classa II. I. Popoviči, în classa a III. Elisa Nasta, în classa IV. Dr. V. Bologa. (Ex. Nr. 300/1892).

— Cuprinsul protocolul subșternut se ia cu aprobare spre sciință.

Nr. 111. Direcțiunea școlei civile prin hârtia dto 12 Sept. a. c. Nr. 19 subșterne spre revisuire protocolul conferinței corpul didactic dela 9 Septembrie a. c. Din protocolul subșternut se vede:

a) că revenindă asupra cursul complementar, corpul didactic ia spre sciință reactivarea aceluia și se angagază la provederea învățământul întrênsul; avendă fusă în vedere, că fiindu starea corpul didactic actuală cea minimală după lege, acesta numai cu greu pôte se provadă în modu corêspunđetoru învățământul și numai în cursurile ordinare, se rógă:

1. ca On. Comitetu, avendă în vedere prescriesele §-lui 9 litera a) din statutul de organizare, se mai institue o putere didactică la școla noastră, și intru câtu s'ar putea încă în decursul acestui an; prin acêsta s'ar face posibilă provederea corêspunđetore a învățământul atâtu în cursurile ordinare, câtu și în cursurile complementare dela școla civilă prin puterile didactice ordinare ale școlei;

2. ca On. Comitetu, reflectândă la cele cuprinse în §. 6 al. 1 și 2 din regulamentul pentru cursul complementar, se binevoiască a vota diferitelor puteri din corpul didactic, cari s'au angagiatu la provederea învățământul din cursul complementar, câte o remunerațiune ore care pentru servițiile, ce le voru presta până la întregirea corpul didactic prin o nouă putere; și

3. On. Comitetu se numescă deocamdată pentru provederea lucrul de mână în acestu cursu, pe basa §-lui 5 al. 2 și §. 6 al. 1 din regulamentul numit, o persónă afară de corpul didactic; căci puterea didactică ordinară este astfel angagiată în cursurile

ordinare, încâtă fi e cu neputință a provedea aretatulă objectă și în cursulă complementară;

b) Obiectele, ce se voră propune în cursulă complementară, sântă pre lângă studiulă Religiunei:

1. Limba română (2 óre pe săptămână);
2. Limba maghiară (1 óră);
3. Limba germană (1 óră);
4. Limba francesă (1 óră);
5. Matematica, maĩ alesă Comptabilitatea, (1 óră);
6. Istoria cu Geografia (3 óre);
7. Pedagogia de casă (1 óră);
8. Economia de casă (2 óre);
9. Fisica (1 óră);
10. Lucrulă de mână (6 óre);

În legătură se presentă hârtia domnișórei Maria Romană dto Sibiiú 13 Septembre a. c., în care cere, ca la casă de trebuință comitetulă se reflecteze la servițiile dênsei, câtă pentru provederea lucrulă de mână în cursulă complementară ală șcólei Asociațiunei.

Totă în legătură raportéză direcțiunea șcólei, că avéndă în vedere timpulă inaintată și împrejurarea, că dacă lucrulă de mână în cursulă complementară ară remânea maĩ îndelungată neprevédută, acésta ară fi în detrimentulă șcólei, direcțiunea în conțelegere cu Dlă președinte ală Asociațiunei, a concređută provederea numitulă învătăméntă domnișórei Maria Romană, cu reserva, ca On. Comitetă să se pronunțe ulterior în afacere (Exh. Nri. 301 și 302/1892).

— Cuprinsulă protocolulă subșternută se ia în genere spre sciință.

Ce privesce cererea corpulă didactică, relativă la instituirea unei noue puteri, comitetulă ține afacerea în evidentă și o va resolví câtă se va putea maĩ curéndă.

În ce privesce cererea relativă la remunerarea puteriloră ordinare angageate în cursulă complementară, comitetulă votéză învătătoriloră Dr. V. Bologa și I. Popovicí și învătátórei Eug. Trifú câte o remunerațiune de 100 fl. pentru anulă scolară curentă.

Ce privesce lucrulă de mână, comitetulă aprobândă pașii întreprinși de direcțiune, numesce pe domnișóra Maria Romană, care are o cualificațiune deplină corêspundétóre pentru lucrulă de mână, de instructoră provisoră pentru anulă scol. curentă 1892/93 pentru acéstă obiectă în cursulă complementară, avisându-ĩ o remunerațiune de 200 fl. Remunerațiunile votate se voră solví din taxele intrate dela elevele cursulă complementară, și întru câtă nu s'ară ajunge din alte mijlóce ale Asociațiunei.

Nr. 112. Direcțiunea școlii Asociațiunei, cu provocare la în-sărcinarea primită prin concludulă comitetulă dto 16 Iulie a. c. Nr. 183, propune: ca instruirea elevelor școlii în muzica vocală să se concreadă pentru anul școlar curenț, Dlu prof. G. Dima, care s'a declarat că va primii asupra-și provederea numitulă obiectă în 4 ore pe săptămână, votându-și pentru ostenelă o remunerățiune de 200 fl.

Direcțiunea scolară raporteză mai departe, că vedendă înaintarea timpului, pentru ca învățământul să nu sufere scădere, dēnsa a introdus, după o conțelegere luată cu Dlu președinte ală Asociațiunei, pe Dlu G. Dima în școlă, în așteptarea, că On. Comitetul va aproba ulteriormente acēstă dispozițiune. (Ex. Nr. 294/1892).

— Aprobândă dispozițiunile luate de direcțiune cu privire la provederea muzicei vocale, comitetulă adoptă întocmai propunerile aceleia, numindă de instructoră ală obiectulă numită pentru anul școlar 1892/3 pe Dlu profesoră G. Dima și avisându-și pentru servițiile sale, o remunerățiune de 200 fl., cară se voră solvi din cruțările budgetulă școlii pro 1892/3.

Nr. 113. Direcțiunea școlii prin hărtia dto 14 Octobree a. c. Nr. 20 subșterne cu recomandare cererea Dlu Dr. Sofronia Comșa, medică, pentru ună stipendiū pe sēma fiicei sale Măriora, elevă internă la școlă civilă. (Ex. Nr. 318/1892).

— Fiindă deocamdată ocupate tōte stipendiile, de cară dispune Asociațiunea, cererea de față nu se pōte considera.

Nr. 114. Dlu Constantin Popoviciu, notară în Sadu, cere ună ajutoră pe sēma fiicei sale Valeria, elevă adăpostită în internatulă școlii civile. (Ex. Nr. 291/1892).

— Fiindă deocamdată ocupate tōte stipendiile, cererea de față nu se pōte considera.

Nr. 115. Dlu Pompiliu Piso, proprietară în Sēcărēmbū, cere ună stipendiū pe sēma fiicei sale Silvia, elevă internă a școlii civile. (Ex. Nr. 281/1892).

— Fiindă deocamdată ocupate tōte stipendiile, cererea presentă nu se pōte considera.

Nr. 116. Direcțiunea școlii Asociațiunei prin hărtia dto 15 Octobree a. c. Nr. 27 subșterne spre revisuire protocolulă din conferința dela 8 Octobree a. c. a corpulă didactică.

Din protocolulă subșternută se vede:

a) că eleve s'au înscrisă cu totulă 80, dintre cară 13 la cursulă complementară; numărulă eleveloră interne e 53, din aceste 6 eleve frecuenteză școlă elementară a Reuniunei femeiloră române din Sibii;

b) starea morală a elevilor, precum și sporul în studii sînt deplin mulțumitoare, deși învățămîntul a întîmpinat greutăți din cauza numărului însemnat al elevilor, venite de nou;

c) că la dispozițiunea luată de direcțiune membrul Dr. V. Bologa a elaborat un proiect pentru un nou plan de ore, care se adoptă întru toate și din care se subșterne aici spre orientare un exemplar. (Ex. Nr. 320/1892).

— Cuprinsul protocolului substernut se ia cu aprobare spre știință.

Nr. 117. Domnul Ioan Hațegan, vice-protopop în Dergea, cu provocare la însărcinarea primită din partea acestui comitet: de a face tot posibilul pentru constituirea nouînființatului despărțemînt XIX (Gârbău) al Asociațiunii transilvane, arată, că pre lângă totă bunăvoința îi este preste puțină a satisface însărcinării primite, și acesta din lipsa de membri; dnul Hațegan e de părere, ca despărțemîntul acesta să se desființeze, și comunele respective să se alăture la despărțemintele vecine: a Dejului, Selagiului și Clujului. (Ex. Nr. 168/1892).

— Raportul d-lui I. Hațegan se ia cu părere de reu la cunoștință; despărțemîntul proiectat XIX (Gârbău) se declară desființat, și comunele, cari erau s'îl compună, se alătură la despărțemintele Dej, Selagiu și Cluj.

Nr. 118. Direcțiunea institutului de credit și economii „Albina” prin hîrtia dto 13 Iuliu a. c. ne transpune extrasul contului nostru curent încheiat cu 30 Iunie a. c. cu un sold de fl. 2307.07 în favorul Asociațiunii. (Ex. Nr. 175/1892).

— Spre știință; extrasul se transpune cassarului pentru a-lu asemenea cu registrele Asociațiunii și a raporta despre rezultat.

Nr. 119. Constantin Muntenescu, calfă de păpucariu din Miheșul de Cîmpia, cere un ajutor, spre a se putea face măestru și a'și putea începe meseria (Exh. Nr. 188/1892).

— Nedispunîndu Asociațiunea de mijloce cu asemenea mențiune, cerererea păpucariului Muntenescu nu se pôte considera.

Nr. 120. Paul Coteț, stud. de clasa V gimnasială în Baia-mare, cere un stipendiu. (Exh. Nr. 204/1892).

— Nefind în vacanță nici unul din stipendiile Asociațiunii, cererea studentului Paul Coteț nu se pôte considera.

Nr. 121. Gavriil Todica stud. de clasa IV. gimnasială în Bistrița și stipendiat al Asociațiunii, își justifică sporiul făcut în studii în sem. II. al anului școlar 1891/2. (Ex. Nr. 213/1892).

— Spre știință.

Nr. 122. Nicolaŭ Frăţilă, stud. de clasa III la şcoala agromică din Mediaşu, cere unŭ stipendiu, spre a-şi putea continua studiulŭ începutu. (Exh. Nr. 256/1892).

— Nedispunendŭ Asociaţiunea de mijloce cu asemenea meniţiune, cererea stud. Frăţilă nu se pôte considera.

Nr. 123. Octavianŭ Măgdaşu, învăţacelu de făuriă în Dejŭ, cere unŭ ajutorŭ. (Ex. Nr. 282/1892).

— Petentele se aviséză la eventualele concurse, ce se vorŭ escrie din partea Comitetuluŭ la timpulŭ seu.

Nr. 124. Constantinŭ Ciunganŭ din M. Uióra cere unŭ ajutorŭ pe séma fiuluŭ seu Calmanŭ, sodalŭ de lăcătărie. (Ex. Nr. 289/1892).

— Nedispunendŭ Asociaţiunea de mijloce cu asemenea meniţiune, cererea luŭ C. Ciunganŭ nu se pôte considera.

Nr. 125. Doamna vėd. Reou din Sibiuŭ sė rógă, ca ficele sale Elena şi Aurelia, eleve în clasa III a şcolei civile, să fie dispensate dela solvirea didactruluŭ pro 1892/3. (Ex. Nr. 290/1892).

— Cererea Dómnei Maria vėd. Reou se încuviinţéză.

Nr. 126. Eugeniu Nicola, învăţacelu de maşinăria agricolă în Blajŭ, cere unŭ ajutorŭ. (Ex. Nr. 293/1892).

— Petentele sė aviséză la concursulŭ, ce se va escrie la timpulŭ seu din partea acestuŭ comitetŭ.

Nr. 127. Eliseiu Mezei stud. în teolog. în cursulŭ alŭ II-lea şi ajutoratŭ din partea Asociaţiunei, justifică sporiulŭ făcutŭ în studii în sem. II anulŭ scol. 1891/2. (Ex. Nr. 303/1892).

— Spre sciinţă.

Nr. 128. Florentinŭ Corcheşu, elevŭ în şcoala de sculptură din Satulungŭ şi stipendiatŭ alŭ Asociaţiunei, justifică sporulŭ făcutŭ în studii în anulŭ scol. 1891/92. (Ex. Nr. 307/1892).

— Spre sciinţă.

Nr. 129. Magistratulŭ urbanŭ din S. Sebeşu cere a i se trimite fóia „Transilvania“, provocându-se la împregiurarea, că fostulŭ scaunŭ alŭ S.-Sebeşuluŭ a fostŭ membru fundatorŭ alŭ Asociaţiunei. (Ex. Nr. 309/1892).

— Cererea Magistratulŭ orăşenescŭ din S.-Sebeşu se consideră, şi administraţiunea fóei sė îndrumă, a trimite câte unŭ esemplarŭ la adresa numitulŭ Magistratŭ.

Nr. 130. Dnulŭ Ioanŭ Simionaşiu, asesorŭ la sedria orfanală de comitatŭ şi directorŭ alŭ desp. VIII (Deva), cere unŭ stipendiu

pe séma nepotului seu Luca Filipașu, stud. de clasa I. reală în Deva, (Ex. Nr. 310/1892).

— Nefindū în vacanță nici unulū din stipendiile Asociațiunei, cererea dluī Simionașu nu pōte fi considerată.

Nr. 131. Direcțiunea institutului de creditū și economii „Albina“ în Sibiiū prin hârtia dto 8 Octobre a. c. Nr. 21231, ne însciintēză, că pe basa decisiunei tribunalului reg. din Sibiiu Nr. 5030 din 15 Septembrie a. c., prin care acțiunea institutului „Albina“ Nr. 1617 fostă a reposatului canonicū gr. cat. din Lugojū Mateiū Kiss și cedată „Asociațiunii“ prin executorulū testamentalū Ioanū Boroșu, ca perdată, s'a amortisatū, numita direcțiune a extradatū totū sub acelu numărū altă acțiune pe numele Asociațiunei, care se transpune comitetului dimpreună cu talonulū și cu couponulū pro 1892, care va expira la 1 Iulie 1893; aceeași direcțiune ne încunoscintēză, că a rescumpēratū totodată 5 couponi încă în vigōre pro 1888—1892, în suma totală de fl. 56, din care s'aū detrasū speșele efective ale avocatului pentru esoperarea amortisărei cu 10 fl. 83 cr. și taxa și timbrulū transcrierei cu 2 fl. 32 cr.

În fine numita direcțiune ne încunoscintēză, că dlū avocatū Dr. O. Russu, care a esoperatū amortisarea, nu pretinde dela Asociațiune nici unū onorarū pentru lucrulū seu, ci suma detrasă de 10 fl. 83 cr. constitue numai speșele sale efective, anticipate dela sine pentru timbru și taxe de publicațiunii (Ex. Nr. 311/1892).

— Încunoscintērea On. Direcțiunii a institutului „Albina“ se ia spre plăcută sciintă, mulțemindu-se Dluī Dr. O. Russu pentru prevenirea, cu care a binevoitū a servi intereselorū Asociațiunei, și pentru generositatea, ce o a doveditū, renunțându în favorulū Asociațiunei la onorarulū, ce-ī compete pentru lucrulū seu.

Nr. 132. Vice-comitele comitatului Turda-Arieșu prin hârtia dto 15 Septembrie a. c. Nr. 11092/423 ex. 1890 ne încunoscintēză, că dreptulū de mōră alū Asociațiunei transilvane pe rîulū Arieșului micū în comuna Vidra de susū dela Avramū Iancu, s'a împrotocolatū în regulă. (Ex. Nr. 313/1892).

— Spre sciintă.

Nr. 133. Se presentă raportulū casarului Asociațiunei, a dluī Gherasimū Candrea, despre spoitulū și reparaturile întroduse, la însărcinarea primită din partea comitetului, la edificiulū șcōlei Asociațiunei. (Ex. Hr. 316/1892).

— Raportulū prezentatū se transpune spre censurare și colaudarea celorū efeptuite unei comisiunii în persōnele dnilorū I. St.

Șulutu și L. Simonescu, cari voru avea a raporta la timpulū seu despre starea lucrului.

Sibiiū, d. u. s.

Dr. **Iarionū Pușcariū** m. p.
vice-președinte.

Dr. **I. Crișianū** m. p.

Verificarea acestuī procesū verbalū se concrede d-lorū:
Ioanū Papiu, I. Russu, Partenie Cosma.

S'a cetitū și verificatū. Sibiiū, în 17 Octobre 1892.

Ioanū Papiu m. p.

I. V. Russu m. p.

P. Cosma m. p.

~~DD.~~ DD. autori, cari aū concursū la premiile literare publicate în Nr. 1 alū „Transilvaniei“ din 1891, cu scrierile următore:

1. Scrierea „Economia noastră după comasare“, cu motto „Gutta cavat lapidem“ etc.
2. Scrierea „Igiena copilului dela nascere până la anulū alū 7-lea alū etății“, cu motto „Arborele ilū plantămū pentru viitorū“.
3. „Versuri și colinde la Crăciunū, Bobotéză și S. Văsiū“.
4. „Hore, doine și balade“.
5. „Varia“.
6. „Povești populare“.
7. „Dicționarulū cuvintelorū străine și rarū folosite în alte părți“.
8. Antologiă de poesii populare și artistice, cu motto „Arma noastră sē ne fie“.
9. Scrierea istorică cu motto „Mii și miī de ani d'arū trece“, sūntū încunoscinițați, că aceste scrieri le potū rădica din cancelaria Asociațiunei, strada morci Nr. 8, parterū, în stângă dela intrare.

Redacțiunea.

Erori. În articolulū „Numele familiare românesci“ din Nrulū 9, aū remasū sminte de tipariū:

pagina	șirulū	reu	bine
284	3	Elsa	erá
„	28	soția	soțiū
„	penultimū	Arabia	Arntia
286	11	tur	Aur
289	31	înmuitoriu	înmăritoriū
290	4	măeroniū	măcroniū
„	5	măeroiū	măcroiū
„	18	porb	probă
291	12	etc.	Ăc.